

dr. Benedek Katalin

Hegyvidéki Örmények könyvbemutató

„A jelenben kell elmondani, megmenteni a jövőnek: jó érzés valahová, valamilyen közösséghez tartozni.” **Béres L. Attila** szavai ezek, – mondhatnám mottó – amelyek az „*Örmény gyökerű családok a Hegyvidéken*” című kötet előszavában állnak. A kötet szerkesztői: **Hegedűs Annamária**, a XII. kerületi Örmény Önkormányzat elnöke és **Béres L. Attila**. Balogh Jenő fotóival.

Közösségünkben egyre gyarapszik az erdélyi magyarörmények múltjával, származásával, kultúrájával foglalkozó kiadványok száma. Ennek a folyamatnak egyik fontos láncszeme a bemutatásra kerülő könyv. A téma szinte kimeríthetetlen. Akárhonnan közelítjük értékes, tartalmas és sokszínű. Az örmény családok erdélyi története az évszázadok folyamán összefonódott. Elsősorban a hagyományos házassági szokások következtében. Eleinte örmény csak örménnyel házasodott. Majd tágult a kör. Az biztos, hogy annak a tíz családnak leszármazottjai, akik a megjelent írásokat jegyzik komoly és értékes munkát végeztek. Nem történészek. A könyvben is szereplő *Hervay Tamás* verseiből idézek: „*Eleink', hőseink' tisztelni kell! Szellemük, nyughelyük ismerni kell!*”, „*Ha együtt kell élni, egyként kell tenni, tudjuk. Örmény testvéreink így tesznek, mi ezt meg nem tagadjuk.*”

Ez a dokumentumokat, kegyelettel őrözött fényképeket, portré festményeket, családfákat is magában foglaló könyv egyben hiteles magyar történelmi tabló is. Szinte kicsit ellentmondva az album-kötet műfajának, egy fordulatot, érdekes könyvet olvasunk. A rokoni szálatokat bogozgatva más magyarörmény családok is megjelennek. Néhány név: Govrik, Korbuly, Czárán, Mártonffy, Novák, Placsintár,

Verzár, Voith, Lengyel... Folytathatnám. A múltból a jelenbe haladva megállapítható, hogy a több mint 400 év alatt olyan miniszterelnököket, minisztereket, államtitkárokat, főispánokat, országgyűlési képviselőket, művészeket, tudósokat, ügyvédek, orvosokat, stb. adtak hazánknak, akikre büszkék lehetünk. Erdélyben, az új hazában az alábbi családok története pereg szemünk előtt: Amirás, Detre és Beczkay, Gámentzy, Hervay, Issekutz, Jakabffy, Lukács, Marosfy, Miron.

A Detre család szamosújvári, rokoni szálakkal pl. a Szongott és Issekutz vonalon. *Detre Csaba* filozófus, geológus végzett családfakutatást. A család apai és anyai vonalon tősgyökeres örmény. *Detre László* Magyarország világhírű csillagásza, felesége *Balázs Júlia* az első magyar csillagásznő. Gyermekük közül *Detre Villó* Ferenczy Noémi- és Ybl díjas bel-

sőépítész. *Detre Szabolcs* és *Detre Zsolt* olimpiai bronzérmes vitorlázók, a Magyar Érdemrend Lovagkereszt polgári tagozatával kitüntetettek. Érdekesség: *Csontos Enikő*, *Detre Villók* lánya a velencei örmény közösség nyári táborában tanult örmény nyelvet.

A Gámentzy család többségében még mindig Erdélyben él. Véségi kapcsolatba kerültek a Lengyelországból származó örmény Voith-okkal, akik Erdélyben többnyire a Lengyel vezetéknevet viselik. Több Gámentzy élt Katonán. (*Barcsay Jenő*, a zseniális magyar örmény művész is Katona szülöttje.) A 20. századi leszármazottak közül felhívom a figyelmet *Gámentzy Zoltán* akvarellfestőre, aki az erdélyi akvarell hagyományába kapcsolódott be. Számos kiállításon jelentkezett tájképekkel, székellyföldi tájélményeinek földolgozásával.

A nemes lőgépatonyi Hervay család pozsonyi, az örmény Kövér familiával házasodott. Oldalágon Issekutz felmenők is megjelennek. Megtudjuk például, hogy *Hervay István* 19 éven át töltötte be Csanád vármegye alispáni tisztjét és magyar királyi udvari tanácsos címet kapott. Főrendiházi tag, majd az országgyűlés felsőházának volt tagja. Fejlesztő bizottságnak, közhasznú intézménynek elnökeként, vezetőségi tagjaként érvényesíthette jobbító szándékát. Tevékenysége az egész Alföldre kiterjedt. Kitüntetések sora is dicséri munkáját.

Béres L. Attila és Hegedűs Anita, a könyv szerkesztői

3 vármegye – Csanád, Arad, Torontál – tekintette saját halottjának. Unokái közül *Hervay Gizella* magasrendű költészete méltán nemzetközi hírű. A már idézett *Hervay Tamás* (könyvünkben szerző) „*Az Ararát hangjai*” verseskötetével színvonalasan járul hozzá családjá nevéhez.

Palágyi Gábor, Amirás dédunoka szól a családról. Az Amirás család Torda-aranyos vármegyében volt őshonos. *Amirás Aladár* a kolozsvári törvényszék vezető bírása volt. Az Amirások közül elsőrangú zenészek kerültek ki: *Amirás Miklós*, *Amirás Gábor*; *Árpád* pedig a Magyar Rádió Szimfonikus zenekarának gordonkaművésze, szólamvezető.

Az Issekutz család ma is jelentős szerepet tölt be a közéletben, tudományos és kulturális világban. A családból jeles személyiségek a hazai örménység Erdélybe, elsősorban Erzsébetvárosba való letelepedésének főbb előmozdítója volt. Nemességet *Mária Teréziától* kaptak. Az udvart támogatták. Később kirajzottak a Délvidékre is, földbirtokokat vásároltak, mintagazdaságokat működtettek. Elemérről származik *Kiss (Ákoncz) Gergely* és *Issekutz Mária Anna* unokája, *Kiss Ernő* a negyvennyolcas mártír tábornok. Már magasrangú királyi tisztként érintik meg a forradalmi eszmék. Ikerleányai közül *Augusta* az Issekutz ággal rokon *Dániel János*hoz ment férjhez. Ő királyi taná-

csos, országgyűlési képviselő, Torontál vármegye alispánja volt. Fia *Dániel Ernő* (*Kiss Ernő* unokája) kereskedelemügyi miniszter. A millenniumi ünnepek megrendezéséért báróságot kapott. A két rokon család jogtanácsost, laptulajdonost, királyi törvényszéki bírót, ügyészt, a gyulafehérvári Római Katolikus Püspökség ügyvédjét is adta hazánknak. *Issekutz János* is az erzsébetvárosi Issekutzok leszármazottja. A legfiatalabb bíróként végzte munkáját a Legfelsőbb Bíróságon, a Budapesti Törvényszéken. Ügyvédként, nyugdíjazásáig sok száz erdélyi magyar és az örmény Egyháztanács ügyeit intézte. Halála után, végakarátát teljesítve leánya, a Magyar Arany Érdemkeresztrel kitüntetett *dr. Issekutz Sarolta* ügyvéd (a vonatkozó fejezet szerzője) megalapította az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületet. Ennek és neki köszönhetően vagyunk ma itt. Ez a szellem és szemlélet a jelen generációban is tovább él. A farmakológia nemzetközi híru tudósa, professzor *Issekutz Béla*, *Issekutz Győző* országgyűlési képviselő ugyanúgy befogadó hazájuk kiválóságai.

A *Jakabffy* rész a könyv szerkesztőjének, leszármazottnak, *Hegedűs Annamáriának* munkája. A hajdani örmény *Agopse Jan* család utódjai méltán érdemelték ki a sok száz év alatt elnyert címeket, rangokat. Már az első generációs *Jakabffy Kristóf*

Szamosújvár főbírájaként szolgált. A família tevékenységét hitelesen fejtegeti *Jakabffy Elemér* a „*Jakabffy család történetében*”. Ő maga ügyvéd, az MTA tagja, aki a kisebbségbe került magyarság ügyét szolgálta, jogait védte. A Trianon következtében leszakadt magyarság politikai vezetője. Ennek szellemében szerkesztette a „*Magyar Kisebbség*” folyóiratot. *Jakabffy Gyula* egy ideig Arad megye főispáni székében foglalt helyet. A családról általánosságban is elmondható, hogy a közigazgatás minden irányában, az állam ügyeiben nagyszerű képességek, jártasságuk birtokában elsőrangúan teljesítettek. *Jakabffy Károly* ügyvéd a Postatakarékpénztár vezérigazgatója, miniszteri tanácsos, államtitkár. 1938-ban a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus előkészítésében pénzügyi vonalon vett részt. A Magyar Érdemrend középkeresztjét érdemelte ki. *Jakabffy Imre* belügyi államtitkár, valóságos belső titkos tanácsos. Egyébként pedig Krassó-Szörény megye főispánja. *Jakabffy István* Csanád megye főispánja, a magyar-örmény egyesületi mozgalmak kovása. A művészekről: *Jakabffy Zoltán* az eklektikus építészeti korszak útkereső alkotója. Kedvelt stílusai a XVI. Lajos korabeli és a biedermeier, amelyeket egyéni módon interpretált például nagy megyei kórházak, az Erzsébet Szálló és az ankarai magyar követség ese-

Detre Villő, Detre Csabáné és Antók Zerind

dr. Benedek Katalin

Zárugné Tancsin Katalin átadja a csikszépvízi közösség elismerő kitüntetést és ajándékát dr. Issekutz Saroltának

EMLÉKLAP

dr. Issekutz Sarolta részére
A 2022-es szépvízi örmény családi találkozón a faragott fakereszt átadásának alkalmából, amellyel a **Csikközveti Magyar-Örmények Szentháromság Alapítványa** háláját fejezi ki az alapítványnak és a helyi örmény közösségnek nyújtott segítségért.

Fejér István
elnök

tében. *Jakabffy Dezső* színész, rendező, színigazgató. Erdély, Partium szerte dolgozott, részt vett a pécsi, debreceni színházak munkájában.

A fejezet szerzőjének, *Tahy Ádámnak* ükapja vízmai *Lukács Ignác* erzsébetvárosi. Mária Teréziától nyert nemességet. Nevével találkozunk a hétszemélynői tábla tagjaként. Fontos megbízatás, ugyanis döntésük ellen a királyhoz sem lehetett föllebezni. A dédapa *Lukács Antal*, a magyar Földhitelintézet alapítója, elnöke, pénzügyi igazgatója. Főrendházi tag. Felesége *seprősi Czárán Gizella*. A Nemzeti Sírkertben nyugsznak, síremléküket *Zala György* szobrászművész készítette. Leszármazottjaik magasan kvalifikált szakemberek. Például *Tahy Jakab* vízügyi

államtitkár volt. Találunk köztük kórházigazgatót, filmrendezőt, a Magyar Tudományos Akadémia, ill. a Szent István Tudományos Akadémia tagjaként tudós kutatót. *Csicsery Zsigmond* Gábor Dénes díjas, 2010-ben az USA-ban az év vegyésze, míg egy másik leszármazottat az USA haditengerészetének főparancsnokaként említjük. Időben visszakanyarodva szólunk *Lukács Móricról*. A centralisták meghatározó személyisége, *Klauzál Gábor* mellett elnöki titkár a Kereskedelmi Minisztériumban, a Magyar Tudományos Akadémia igazgatósági tagja. A szépirodalom terén is jeleskedett, versei német folyóiratokban is megjelentek. A Kisfaludy Társaság harmadik elnöke. Munkásságát *Gyulai Pál* foglalta össze.

Palágyi Gábor és felesége

Tahy Ádám és leánya

Pozíció tekintetében *Lukács László* jutott a legmagasabbra. Magyarországi miniszterelnöke. Lukács jogot végzett Kolozsváron. Egy ideig apja bányaműveit vezette. Több kormányban töltött be pénzügyminiszteri posztot, igazgatta a budapesti központi takarékpénztárt is. Szerepe volt abban, hogy létrejöhetett az Osztrák-Magyar Bank. Sokat foglalkozott az Ausztriához fűződő gazdasági kapcsolattal. Az I. világháború előtt Magyarország miniszterelnökeként vaskövetkezetességgel hajtotta végre *Tisza István* terveit a parlamenti obstrukció letörésére, a nemzetiségi kérdés kezelésére, a háború esetére szóló kivételes intézkedésekre stb. Miniszterelnöksége után Lukácsot Horthy, korábbi érdemei és tevékenysége elismeréséül a parlament felsőházának tagjává nevezte ki.

A Marosfy család nevében *dr. Joós Ágnes* sorait olvassuk. A családban erős a művészszevána, művészszeretet. Az úkapa *Marosfy Jakab* választékos ízlésű férfi. Vállalkozó volt. Ő építette a felsőbányai kéttornyú katolikus templomot, de a szamosújvári börtönt is. Nagybányai házának berendezését maga válogatta. Ősei Szamosújváron laktak, Maroschán néven kaptak nemességet. Többen választották a színi mesterséget. Az egyik Marosfy színész felesége *Csatay Zsófia* komika. Leánya

dr. Joós Ágnes

Marosfy Janka fiatalon a Király Színházhoz került. *A János vitéz*ben együtt szerepelt *Fedák Sárival*, *Medgyaszay Vílmával*. A szerző nagyanyja *Ábrahám Marianna* zongoraművész. Bécsben zongoraversenyt nyert.

A Miron rokon *Hasulyó-Pintz Katalin*, megbízható forrásokra támaszkodva *Verzár Oxendius* püspökig visszamenően vezeti le a család származását. Oly módon, hogy a Miron-Simay família házasság révén rokoni kapcsolatba került. A szamosújvári Salamon templomot a nemesi rangú *Simai Salamon* főbíró építtette. Több Simay is nyugszik az kriptában. A család fontos szerepet játszott a város történetében. Számos más örmény családdal is rokoni kötelékben voltak. Pl. Govrikokkal, Verzárokkal. Úgyszintén nemesek. Így vezet vissza a szál a püspök ősig. Pontosabban, a kimutatható felmenő *Verzár István* testvéréig, *Verzár Oxendius*ig, Armenopolis alapítójáig. Besenczkyekről is szól a krónika. Jelentése: Botosánból származó. A beregszászi kaszinó tervezője *Besenczky Gyula* Szilágysomlyóról. Az épületet Beregszász legszebb műemlékeként emlegetik.

Megjelent: eokk.hu

A Hasulyó-Pintz család

Balogh Réka

Harmadszorra szólt a kolomp Balatonföldváron

Ismét eltelt egy év és ismét gyerekzsivajtól volt hangos Balatonföldváron a Bagira Panzió július 31. és augusztus 5. között. Sokan már régi ismerősökként találkoztak idén, de az új emberek sem érezték kívülállónak magukat, hamar összekovácsolódott a csapat. A táborban 15 gyerek (ketten sajnos az utolsó pillanatban le kellett mondják, mert Covidosok lettek) és 8 felnőtt vett részt.

Az összeismerkedtetés feladatát idén is Judit vállalta fel, aki többször is játékos feladatokkal hozta össze a csapatot és taníttatta meg egymás nevét. Vacsoraig tartott az első nap a nevetés és játékok. Közkívánatra ismét volt pokrócos játék is (két csapatra osztva leülnek a gyerekek egy magasba tartott pokróc két oldalán. Mindegyik körben egyvalaki előre ül a két csapatból, és amikor lehull a pokróc, amelyik gyerek hamarabb kimondja a másik nevét, az elnyeri a maga csapatának. Akkor van vége a játéknak, amikor már mindenki a pokróc egyik felén ül – és így mindenki nyertes!)

Judit és Réka nemcsak a csapatépítő játékokat tartotta, hanem a kézműves foglalkozásokat is. Idén főként a gyapjúval és az örmény mintákkal foglalkoztunk. A foglalkozások során lehetett virágokat nemezelní, mintákat kialakítani nemez alapra, illetve mintákat papírtányérba átmásolni és árajzolni. Természetesen a képzelet hamar elrugaskodott a mutatott mintáktól és a gyerekek kreativitása az egekig szárnyalt. Készültek nemez polipok, földgömb, szívárvány, sőt tükörtojás is. A tányérok is változatos díszítést kaptak, csak kapkodtuk a fejünket, milyen érdekes művek kerültek ki a gyerekek keze

